

Mısır'da yenilikçi şiirin önde gelen şairlerinden biri olan Abdurrahman Şükrî'nin şiiri içerik bakımından iki döneme ayrılabilir. Divanının ilk ciltlerini kapsayan birinci dönemde millî duyguları dile getiren şiirler kaleme almakla birlikte sonradan yazdıklarında bu nitelik görülmez. Divanın V. cildi olan *Haţarât*'in girişinde yeni şiir anlayışını ortaya koyar. Şiir belli bir sınıfın ve dinî grubun değil her milletten insanın hissiyatını dile getirir. Ona göre şair iyi yetişmiş olmalı ve okuyucusunu kendisi oluşturabilmelidir. Ayrıca şairin yalana, vehme sığınmasının gerektiğine dair düşüncesi eleştirir. Zira tevehhüm gerçeği ortaya koymayan, basit ve geçici bir faaliyettir. Buna karşılık tahayyül bir tasdikdir; ebedî olguları, nesne ile benzeri arasındaki ilişkiyi ve sıfatla mevsuf arasındaki doğru irtibatı teyit eder. Teşbih özellikle hatırlatıcı ve ilham verici olmalı, hakikati keşfetmede kullanılmalıdır. Ayrıca şiirde organik birlik arayan Şükrî duygu ve düşüncenin aynı şey olduğunu savunur (Moreh, *Modern Arabic Poetry*, s. 67). Romantik ve lirik tarzda yazan Şükrî'ye ait şiirin ana özelliği hüznün, yeis ve karamsarlığın hâkim unsur olmasıdır. Eleştirmenler, onun bu pesimist tavrını kendisinin ve çağdaşlarının yetiştiği sömürge şartlarına bağlamaktadır. Şükrî şiirinde dinî konulara yer vermemekle birlikte onun ateist çizgisinden de bahsedilemez. Şükrî'nin şiirini şekil açısından ele alan bazı araştırmacılara göre o, sadece Mısır'da değil bütün Arap dünyasında serbest şiir (şi'r mürsel) yazan ilk şairlerden kabul edilir; ancak S. Moreh bu türde ilk denemelerin XX. yüzyıldan önce başladığını belirtir (*BSOA*, XXIX/3 [1966], s. 487 vd.).

Şükrî'nin üzerinde iki yönlü bir etkiden söz edilebilir. Şair bir taraftan klasik Arap şiirinden beslenirken diğer taraftan aldığı eğitimin tesiriyle özellikle İngiliz şairleri başta olmak üzere Batılı lirik şiirden büyük ölçüde etkilenmiştir. Mersaffî'nin *el-*

Vesiletü'l-edebyyye'si vasıtasıyla Şerîf er-Rađî gibi klasik dönem şairleriyle tanışmış ve 1939'da *er-Risâle* dergisinde Abbâsî dönemi şiiri hakkında bir dizi makale yayımlamıştır. Onun etkilendiği şairler arasında Beşşâr b. Bürd, Ebû Temmâm ve Ebû'l-Alâ el-Marrî zikredilebilir. Bunun yanında Shelley, Byron ve Goethe gibi Batılı şairlerden de büyük ölçüde etkilenmiştir. Şükrî'nin şiirinde Batı tesirini çeşitli örneklerle gösteren Şevki Dayf'a göre onun "Nâbulyûn ve's-sâhirü'l-Mısrî" başlıklı şiiri Thomas Gray'in "The Bard" adlı şiirinden mülhemdir (*el-Edebü'l-'Arabiyyü'l-mu'âşır*, s. 134). Şükrî, Akkâd ve Mâzinî şiirde Arap romantizminin kurucularından kabul edilir. Bu üç şair geleneksel şiir sanatına ve retorikine karşı çok sayıda makale yazmış, şiirde gelenekselleşmiş kalıpların dışına çıkılarak bireyselliğin ve duygunun ön plana alınması gerektiğini savunmuş (Allen, s. 232), eleştirilerini de özellikle neo-klasik şiirin önde gelen temsilcileri olan Ahmed Şevkî ve Hâfız İbrâhîm'e yöneltmiştir.

Eserleri. Hamdî es-Sekkût ve M. Jones, Abdurrahman Şükrî'nin roman, hikâye, makale ve şiirlerine dair ayrıntılı bir liste vermiştir (*A'lâmü'l-edeby'l-mu'âşır*, III, 101-146). **1.** *Divânü 'Abdirrahmân Şükrî* (I-VII, İskenderiye 1327-1337/1909-1919). Şükrî hayattayken yayımladığı divanının ciltlerini *Dağ'ü'l-fecr*, *Le'âli'ü'l-efkâr*, *Enâşidü's-şabâ*, *Zehrü'r-rebi'*, *el-Ĥaţarât*, *el-Efnân*, *Ezhârü'l-ĥarîf* şeklinde isimlendirmiştir. Nikûlâ Yûsuf, Şükrî'nin divanını *Divânü 'Abdirrahmân Şükrî* adıyla tekrar yayımlarken (I-VIII, Kahire 1960) VIII. ciltte onun *er-Risâle*, *el-Mukteţat* ve *el-Hilâl* dergilerinde yazdığı şiirleri toplamıştır. **2.** *el-İ'tirâfat ve hüve kışşatü nefis* (İskenderiye 1916). **3.** *eş-Şemerât* (İskenderiye 1335). *el-Ceride*'de yazdığı makalelerini kapsar. **4.** *Ĥadişü İblîs* (İskenderiye 1335). *el-Ceride*, *Ceridetü'l-'Ukâz* ve *el-Beyân*'da nesredilen bazı makalelerinden oluşmuştur. **5.** *eş-Şaĥâ'if* (İskenderiye 1918). **6.** *el-Hallâku'l-mecnûn* (İskenderiye 1919). Kısa hikâyeleri içerir. **7.** *Dirâsât fi's-şif'ri'l-'Arabî*. Muhammed Receb el-Beyyûmî tarafından derlenen bu kitap Şükrî'nin *er-Risâle*, *eş-Şekâte* ve *el-Hilâl* gibi dergilerde yayımlanan şiir hakkındaki yazılarından meydana gelmiştir (Kahire 1415/1994). **8.** *Nazarât fi'n-nefs ve'l-ĥayât*. Muhammed Receb el-Beyyûmî'nin Şükrî'nin *el-Mukteţat*'ta yayımlanan yazılarından derlediği bir kitaptır (Kahire 1996). **9.** *el-Mü'ellefâtü'n-nesriyyetü'l-kâmile* (nşr. Ahmed İbrâhîm Hewvârî, I-II, Kahire 1998). Abdur-

rahman Şükrî hakkında çok sayıda çalışma yapılmıştır (1980 yılına kadar olan çalışmaların bir listesi için bk. Hamdî es-Sekkût – M. Jones, III, 147-211; sonrakilere için bk. bibl.).

BİBLİYOGRAFYA :

Brockelmann, *GAL Suppl.*, III, 125-128; Mounah A. Khoury, *Poetry and the Making of Modern Egypt*, Leiden 1971, s. 173-195; S. Moreh, *Modern Arabic Poetry 1800-1970*, Leiden 1976, s. 65-79; a.m.f., "Blank Verse ('al-shi'r al-mursal') in Modern Arabic Literature", *BSOAS*, XXIX/3 (1966), s. 483-505; a.m.f., "Şhukrî 'Abd al-Rahmân", *El²* (İng.), IX, 498; Tarek Abdullah Jawd Fakhral-Deen, *Abd al-Rahman Shukri (1886-1958): An Egyptian Writer in the Age of Imperialism and Nationalism. A Study in the Influence of European Thought on Modern Arabic Literature* (doktora tezi, 1977), New York University; Şevki Dayf, *el-Edebü'l-'Arabiyyü'l-mu'âşır fi Mısr*, Kahire, ts. (Dârü'l-maârif), s. 128-136; Hamdî es-Sekkût – M. Jones, *A'lâmü'l-edeby'l-mu'âşır fi Mısr*: 'Abdurrahmân Şükrî, Kahire 1980, III, 101-211; Ahmed Ubeyd, *Meşâhiru şu'arâ'i'l-'aşr fi'l-akţari'l-'Arabiyye*, Dimaşk, ts. (Matbatü't-terakkî), I, 249-267; J. Brugman, *An Introduction to the History of Modern Arabic Literature in Egypt*, Leiden 1984, s. 112-121; Abdülfettâh Abdülmuhsin eş-Şattî, 'Abdurrahmân Şükrî nâkıden ve şâiren, Kahire 1999, tür.yer.; R. Allen, *An Introduction to Arabic Literature*, New York 2000, s. 125, 232; Abdülazîz en-Nu'mânî, 'Abdurrahmân Şükrî er-râ'idü'l-müceddid, Kahire 2002, tür.yer.; A. M. K. al-Zubaidi, "The Divan School", *JAL*, I (1970), s. 36-48; Abdülmuhsin Bedr, "Ehemmiyyetü'n-nüşhati'l-ĥaşşa bi-'Abdirrahmân Şükrî min Divânî 'Ezhârî's-şerri' li-Büdlir-The Significance of Shukri's Reading of Baudelaire's 'Flowers of Evil'", *Elif: Mecelletü'l-belâğati'l-mukârene*, II, Kahire 1982, s. 52-69; R. C. Ostle, "Şhukrî, 'Abd al-Rahmân (1886-1958)", *Encyclopedia of Arabic Literature* (ed. J. S. Meisami – P. Starkey), London 1998, II, 715-716; Hafîl el-Müstî, "Şükrî, 'Abdurrahmân", *el-Mevsü'atü'l-'Arabiyye*, Dimaşk 2005, XI, 736-737.

HİLAL GÖRGÜN

ŞÜKRÎ:İ BİTLİSİ

(شكروى بدلىسى)

(ö. 937/1531 [?])

Selimmâme adlı eseriyle tanınan müellif ve şair.

XV. yüzyılın ikinci yarısında Bitlis'te doğdu. İlk eğitimini gençliğinde bir süre do-laştığı Gîlân ve Herat'ta aldı. Önceleri Bitlis hâkimi (beyi) Şeref Han'ın hizmetinde bulundu ve bir süre Bitlis'te emirlik yaptı. Yavuz Sultan Selim tahta çıkınca İstanbul'a giderek padişahın huzuruna kabul edildi ve ona bir kaside sundu. Aldığı câize dışında Diyarbekir yöresinde zeâmet tasarrufuyla taltif edildi. Daha sonra bir süre Dulkadirli Beyi Şehsüvaroğlu Ali Bey ile onun halefi Koçî Bey'in maiyetinde bu-

Abdurrahman Şükrî

Şükrî-i Bitlisî'nin *Selimnâme*'sinde II. Bayezid'in cenaze alanını tasvir eden minyatür (TSMK, Hazine, nr. 1597-1598, vr. 62^a)

İlundu. Yavuz Sultan Selim'in İran ve Mısır seferleriyle Kanûnî Sultan Süleyman'ın Belgrad ve Rodos seferlerine katıldı. Çeşitli yerlerde müderrislik, müftülük ve kadılık yaptı. Eserinin sonunda verdiği biyografisinde akli ve nakli ilimlerden anladığını, mûsikîyle ilgilendiğini, tambur çaldığını belirten Şükrî, Çağatay Türkçesi ile Farsça, Ermenice, Arapça, Kürtçe ve Hintçe bildiğini, inşâda söz sahibi olduğunu, yüzmeye, binicilik ve okçuluk sporlarıyla uğraştığını ifade eder. Ayrıca kendini dönemin en iyi hatip ve vâizleri arasında sayar. Muhtemelen 937 (1531) yılında ölmüştür. Oğlu Molla Şihâbî'nin manzum bir *Târîh-i Yemen* yazdığından söz edilir (*Osmanlı Müellifleri*, III, 72).

İyi bir şair olan Şükrî-i Bitlisî Yavuz Sultan Selim dönemini konu alan *Selimnâme*'siyle ün yapmıştır. *Selimnâme*, *Fütûhât-ı Selimiye*, *Fütûhât-ı Selim Hân* adlarıyla da anılan, Türkçe olarak mesnevi tarzında yazılmış 5829 beyitlik eserdir. Müellif, bir süre hizmetinde bulunduğu ve hocalık yaptığı Şehsüvaroğlu Ali Bey'in, Sultan Selim'in İskender'den daha büyük olduğunu, bu sebeple kendisine Ahmedî'nin *İskendernâme*'si tarzında bir eser yazmasını tavsiye ettiğini, bunun üzerine eseri kaleme aldığını belirtir. Klasik bir girişten

sonra dönemin padişahı Kanûnî Sultan Süleyman'a övgüyle başlar. 927 (1521) yılında tamamlandığı anlaşılan eserin bazı nüshaları 1521'de Canbirdi Gazâlî isyanının bastırılmasına, bazıları da 1523 yılına kadar gelir. Bu arada Selim'in Trabzon valisi iken Gürcistan'a yaptığı seferler ve kardeşleri arasında cereyan eden taht mücadeleleriyle İran ve Mısır'a yönelik seferleri ve zaferleri hakkında orijinal ve ayrıntılı bilgiler verilir. Diyarbekir'in ilhakında önemli hizmeti geçen Şükrî, Mercidâbık ve Ridâniye savaşlarına katılarak Tomanbay'ın idamında görev almıştır. 1519'da Celâlî ve iki yıl sonra Canbirdi Gazâlî ayaklanmalarını bizzat bu isyanları bastıran Şehsüvaroğlu Ali Bey'den nakletmiştir. Daha sonra eksik ve yanlışlarını, maktul Şehsüvaroğlu'nun yerine getirilen Yavuz Sultan Selim'in kapıcıbaşılardan Halil oğlu Koçi Bey'den aldığı bilgilerle tamamlayan Şükrî, bir rivayete göre Şehsüvaroğlu'nun anlattıklarına dayanan *Selimnâme*'sini imha etmiş ve ağırlıklı olarak Koçi Bey'den naklen yeni bir eser meydana getirmiştir (930/1524). Ancak günümüze ulaşan bazı nüshaların (Viyan ve Erzurum yazmaları gibi) ilk telifine dayandığı anlaşılmaktadır. Eserini 936 (1530) yılında Sadrazam Makbul İbrâhim Paşa vasıtasıyla Kanûnî Sultan Süleyman'a sunmuştur. Eseri beğendiği anlaşılan Sultan Süleyman, kendi şehzadelik dönemi için bir *Süleymannâme* yazdığı takdirde kendisinin sancak beyliğiyle taltif edileceğini söylemiş, fakat Şükrî'nin ömrü buna yetmemiştir. Âlî'ye göre Bitlisî bu eserin bazı bölümlerini yazmış, ancak tamamlayamamıştır.

Şairin gözlemlerine ve birinci elden duyduklarına dayanarak kaleme aldığı *Selimnâme*'nin Yavuz Sultan Selim dönemi için

çok önemli bir kaynak olduğunda şüphe yoktur. II. Bayezid'in cenaze törenini anlatırken verdiği bilgilerden bazı eski Türk geleneklerinin o dönemde hâlâ yaşamakta olduğu anlaşılmaktadır. Aynı zamanda Yavuz Sultan Selim'in seferleri dolayısıyla Doğu Anadolu bölgesinin toponimisi hakkında önemli bir kaynak olan eserin Çağatay ve Âzerî Türkçeleri'nin bazı özelliklerini yansıtmaması filolojik değerini ortaya koyar. *Selimnâme*'nin günümüze birçok yazma nüshası ulaşmıştır (*Selimnâme*, neşredenin girişi, s. 20-25). Eserin birbirinin tamamlayıcısı gibi görülen Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'ndeki nüshaları (Hazine, nr. 1597-1598) minyatürlüdür.

Selimnâme, başta Gelibolulu Mustafa Âlî ve Hoca Sâdeddin Efendi olmak üzere birçok tarihçi tarafından kaynak olarak kullanılmıştır. Çerkezler Kâtibi Yûsuf 1030 (1621) yılında eseri kısmen özetleyerek ve yer yer genişleterek nesre çevirmiş (TSMK, Hazine, nr. 1422), ancak Cevrî İbrâhim Çelebi hatalı bulduğu bu çalışmayı yaptığı düzeltmelerle tekrar nazma çevirmiştir (Millet Ktp., Ali Emîrî Efendi, Manzum, nr. 1310). *Selimnâme* üzerinde önce Alfons Leopold Steidl bir doktora tezi hazırlamış ve eseri *Die Wiener Handschrift des Selimi-nâme* adıyla Almanca'ya çevirmiştir (Viyan 1938). Ahmet Uğur, Mustafa Çuhadar ve Ahmet Gül tarafından hazırlanan çalışma ise (İstanbul 1995) ihtiva ettiği bazı hatalar yüzünden rağbet görmemiştir. Mustafa Argunşah'ın yüksek lisans tezinde ise (Kayseri 1995) daha ziyade eserin dil özellikleri üzerinde durulmuş ve *Selimnâme*'nin üç yazma nüshasından tenkitli neşri yapılmıştır (Kayseri 1997). Türkçe şiirlerinde Ali Şîr Nevâî'nin tesirinde kalan Şükrî'nin Yavuz Sultan Selim'e

Şükrî-i Bitlisî'nin *Selimnâme* adlı eserinden minyatürlü iki sayfa (TSMK, Hazine, nr. 1597-1598, vr. 44^a, 52^a)

kasidesi ve onun ölümü dolayısıyla mersiyesiyle Kanûnî'yi İnan seferine teşvik eden bir kasidesi vardır.

BİBLİYOGRAFYA :

Şükrî-i Bitlisî, *Selîmnâme*, TSMK, Hazine, nr. 1597-1598; Âşık Çelebi, *Meşâirü'ş-şuarâ*, vr. 249^a-250^a; Latîfî, *Tezkiretü'ş-şu'arâ ve tabsiratü'n-nuzamâ* (haz. Rıdvan Canım), Ankara 2000, s. 325; *Künhü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısmı* (haz. Mustafa İsen), Ankara 1994, s. 233-235; Kinalızâde, *Tezkire*, I, 519; *Keşfü'z-zunûn*, II, 1237; *Sicill-i Osmani*, III, 155; *Osmanlı Müellifleri*, III, 72; *Levend, Gazavatnâmeler*, s. 22-24; Karatay, *Türkçe Yazmalar*, I, 210; Babinger (Üçök), s. 58-59; Zeynep Tarım Ertuğ, *Onaltıncı Yüzyıl Osmanlı Devleti'nde Cülûs ve Cenaze Törenleri*, Ankara 1999, s. 92-93, 153; Abdülkadir Özcan, "Historiography in the Reign Suleyman the Magnificent", *The Magnificent Ottoman Empire in the Reign of Suleyman the Magnificent* (ed. Tülay Duran), İstanbul 1988, II, 180-181; Mustafa Argunşah, "Şükrî-i Bitlisî, Selim-nâmesi ve Eserin Dili", *TDA*, sy. 55 (1988), s. 51-72; a.m.f., "Bitlisli Şükrî'nin Yavuz Sultan Selim Mersiyesi", *EÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, sy. 5, Kayseri 1994, s. 211-218; H. Jansky, "Die Chronik des Ibn Tulun als Geschichtquelle über den Feldzug Sultan Selim's I, Gegen die Mamluken", *Isl.*, XVIII (1929), s. 24-33; A. Leopold Steidl, "Die Wiener Handschrift des Selimî-nâme, von Şükrî", *WZKM*, sy. 49 (1942), s. 180-233; Şehabeddin Tekindağ, "Selim-nâmeler", *TED*, sy. 1 (1970), s. 215-216; Ahmet Uğur, "Şükrî-i Bitlisî ve Selim-nâmesi", *AÜİFD*, sy. 25 (1981), s. 325-347; İsmail E. Erünsal, "Kanunî Sultan Süleyman Devrine Ait Bir İn'âmât Defteri", *Osm.Ar.*, IV (1984), s. 9.

ABDÜLKADİR ÖZCAN

ŞÜKRÎ FAYSAL

(شكري فيصل)

Şükrî b. Ömer b. Faysal ed-Dımaşkî
(1918-1985)

Arap dili ve edebiyatı âlimi,
araştırmacı ve yazar.

Dımaşk'ta Humus asıllı yoksul bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Dımaşk hadis ve fıkıh âlimlerinden dayısı Mahmûd Yâsîn'in evinde yetim olarak büyüdü. İlk eğitimini dayısının kurup yönettiği bir okulda aldı. Lise öğreniminden sonra girdiği Kahire Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nden 1942'de mezun oldu. Ardından Dımaşk'a döndü; bir yandan lise-lerde Arap dili ve edebiyatı öğretmenliği yaparken diğer yandan Suriye Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nin derslerine devam etti ve 1946 yılında burayı da bitirdi. Bu arada Maarif Bakanı Sâti' el-Husrî'ye modern eğitim programlarının hazırlanmasında yardım etti. "Tekâfirü Sâti' el-Husrî" diye bilinen bu programlara uygun biçimde Haldûn el-Kinânî ve Enver Attâr ile

birlikte *ez-Zâd mine'l-edebî'l-ʿArabî, el-Fünûnû'l-edebîyye, en-Nuşûşû'l-edebîyye* gibi ders kitapları hazırladı.

1946'da öğretim görevlisi olarak girdiği Dımaşk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi kendisini lisans üstü öğrenimi görmesi için Kahire Üniversitesi'ne gönderdi. Şükrî Faysal burada bir taraftan ilmi çalışmalarını yürütürken diğer taraftan Arap Birliği Kültür İşleri Müdürlüğü'nde kültür ataşesi olarak çalıştı; idare başkanı Ahmed Emîn'e Arap eğitim-kültür ve ilimler organizasyonunun hazırlanmasında yardım etti. Bu organizasyon eğitim ve kültür müzesinin kurulmasını, ayrıca tercüme projeleri ve kültürel kongrelerin düzenlenmesi işini gerçekleştirdi. Şükrî Faysal, 1948'de Emîn el-Hûlî'nin yönetiminde *Menâhicü'd-dirâseti'l-edebîyye: ʿArz ve naqd ve iktirâh* başlıklı yüksek lisans tezini bitirdi. 1949 yılında Arap Lehçeleri Enstitüsü'nün Doğu Dilleri Bölümü'nden diploma aldı. 1951'de yine Hûlî'nin yönetiminde *el-Müctemaʿâtü'l-İslâmiyye fi'l-ğarni'levveli'l-hicri: Neşʿetühâ muqavvimâtühâ teʿavvuruhe'l-luğavi ve'l-edebî* başlıklı asıl doktora teziyle *Hareketü'l-fethi'l-İslâmî fi'l-ğarni'levvel: Dirâse temhîdiyye li-neşʿeti'l-müctemaʿâti'l-İslâmiyye* isimli ek doktora tezini tamamladı.

Kahire'den Dımaşk'a dönünce kısa bir süre Tâlim ve Terbiye Kurulu üyesi olarak eğitim programlarının hazırlanması ve ders kitaplarının kontrolü görevini yürüttü. Bir taraftan da eş-Şübbânü'l-müslimûn, el-İhvânü'l-müslimûn ve en-Nâdi'l-Arabî gibi derneklerle ve bazı kültür faaliyetleriyle ilgilendi. 1952 yılı sonunda Dımaşk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde eski Arap edebiyatı doçentliğine tayin edildi. Aynı yıl klasik şiir ve kriterleri üzerine önemli bir girişle birlikte Ebû Ali el-Merzûkî'nin *Şerhu Divânî'l-Hamâse li-Ebî Temmân* adlı eserine yazdığı şiir teorisi ve eleştirisine ilişkin özgün girişi *Muqaddimetü'l-Merzûkî* adıyla yeniden yayımladı. 1956'da Dımaşk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde profesör oldu ve üniversite tarafından 1956-1957 öğretim yılında Almanya'ya gönderildi. Almanya'da bir yandan Almanca'sını geliştirmeye çalışırken diğer yandan Tübingen, Marburg ve Berlin üniversitelerinin kütüphanelerinde Arapça yazmaları inceledi ve Dımaşk Arap Dil Kurumu kütüphanesi için bazı yazmalar seçti. 1957-1984 yılları arasında çeşitli ülkelerde düzenlenen edebiyat kongrelerinde tebliğler sundu. Dımaşk Arap Dil Kurumu'nu

temsilen, 1975'te Bağdat'ta düzenlenen Arapça yazmaları koruma ve onlardan yararlanmayı kolaylaştırma komisyonu ile Arapça Yazmalar Enstitüsü tarafından basıtılan (Küveyt 1985) Arapça yazmaların tahkik esasları ve yöntemleriyle ilgili çalışmaya iştirak etti. Adnân Hatîb ile Vehbe ez-Zühaylî'nin de yer aldığı İslâm'da insan hakları vesikası projesinin hazırlanmasına katıldı ve kaleme alınan 125 maddelik bildirme yayımlandı (*Mecelletü'l-İhyâ*, Rabat 1983). Şükrî Faysal, hayatının son yıllarında Medine İslâm Üniversitesi İlmî Araştırmalar Merkezi müdürlüğü, Edebiyat ve Edebî Tenkit Şubesi başkanlığı görevlerinde bulundu. 1985 yılında İsviçre'nin Cenova şehrinde geçirdiği kalp ameliyatının ardından öldü, vasiyeti üzerine cenazesi Medine'ye götürülerek Cennetü'l-Bakî'a defnedildi (10 Eylül 1985).

Şükrî Faysal, lise öğrencilik yıllarında Araplar'ın tek yönetim altında birleşmesini savunan Usbetü'l-ameli'l-kavmî adlı siyasî partiye ilgi duymuş, bu partinin Dımaşk'ta 1938'de kurduğu *el-ʿAmelü'l-ğavmî* isimli gazetede takma adla siyasal ve sosyal içerikli yazılar kaleme almış, aynı doğrultudaki el-İttihâdü'l-kavmî partisiyle de ilgilenmiş ve onun *ed-Daʿvetü'l-ğavmiyye* adlı gazetesinde siyasal yazılar yazmıştır. 1954'te Dımaşk milletvekili olmak için katıldığı seçimde kazanamamış, ancak 1958 yılında Mısır ile Suriye birleşince Dımaşk'tan milletvekili seçilerek Kahire'deki parlamentoya girmiştir. 1961'de Dımaşk Arap Dil Kurumu (Mecmau'l-luğati'l-Arabîyye) üyesi olan ve 1972'de kurulumun genel sekreterliğine seçilen Şükrî Faysal birçok yazmanın yayımlanmasını sağlamıştır. Kahire, Bağdat, Ürdün Arap dil kurumları, Hindistan İlim Akademisi, Melik Faysal Müessesesi ve Suriye Arap Yazarları Birliği üyeliklerinde bulunmuştur.

Eserleri. A) Telifleri. 1. Menâhicü'd-dirâseti'l-edebîyye: ʿArz ve naqd ve iktirâh (yüksek lisans tezi, Kahire 1952; Dımaşk 1965). **2. el-Müctemaʿâtü'l-İslâmiyye fi'l-ğarni'levveli'l-hicri: Neşʿetühâ muqavvimâtühâ teʿavvuruhe'l-luğavi ve'l-edebî** (asıl doktora tezi, Kahire 1952; Beyrut 1966 [2. bs.], Beyrut 1981 [5. bs.]). **3. Hareketü'l-fethi'l-İslâmî fi'l-ğarni'levvel: Dirâse temhîdiyye li-neşʿeti'l-müctemaʿâti'l-İslâmiyye** (ek doktora tezi, Kahire 1952, 1982 [6. bs.]). **4. Teʿavvuru'l-ğazel beyne'l-Câhiliyye ve'l-İslâm min İmri'ilkays ilâ İbn Ebî Rebiʿa** (Dımaşk 1959, 1964, 1965 → [4. bs.], 1986 [6. bs.]). **5. eş-Şihâfetü'l-edebîyye**